

11. Toshmatov, G. U., & Sharopova, S. D. (2025). MULTIMEDIYA TEXNOLOGIYALARI ORQALI MUSIQA TA’LIMINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH METODUKASI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 491-493.
12. Toshmatov, G. (2025). KREDIT MODUL TIZMIDA TALABALARNING MUSTAQIL TA’LIM BO’YICHA KREATIV FAOLIYATLARINI TAKOMILLASHTIRISH. *Research Focus*, 4(Special Issue 3), 244-252.
13. Olimjonovich, T. G. (2024). Development Of Knowledge Of Students Through Independent Study On The Basis Of A Systematic Approach. *Web of Scientists and Scholars: Journal of Multidisciplinary Research*, 2(11), 19-24.
14. Axmedov, B., & Muxammatova, G. (2025). MUSIQA MASHG ‘ULOTLARIDA TARBIYALANUVCHILARNING IJODKORLIK QOBILIYATINI LOYIHALASHTIRISH VA ULARNING RIVOJLANISHINI DIAGNOSTIK TAHLIL QILISH. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 371-375.
15. Shokirxanov, B., & Zarifxonova, D. (2025). MUSIQA TA’LIMIDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA KO‘P OVOZLI IJRONING DIDAKTIK AHAMIYATI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 510-512.
16. Axmedov, B. (2024). AN’ANAVIY MUSIQA IJODIYOTINING AKUSTIKA VA LAD XUSUSIYATLARI. *Nordic_Press*, 5(0005).

RESURLARNI BOSHQARISH KO‘NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI

Saparova Umida Baxromovna

(<https://orcid.org/0009-0005-5709-4073>) umidasaparova7@gmail.com

Toshkent amaliy fanlar universiteti, Gavhar ko‘chasi 1-uy, Tashkent 100149, o‘zbekiston

Annotatsiya. Ushbu maqolada resurslarni boshqarish ko‘nikmalarini shakllantirishning psixologik va pedagogik jihatlari yoritilgan. O‘quvchi shaxsida vaqt, bilim, energiya va moddiy resurslardan oqilona foydalanish malakalarini rivojlantirish usullari tahlil qilingan. Shuningdek, o‘qituvchi, oila va ijtimoiy muhitning bu jarayondagi o‘rni, shaxsning o‘zini boshqarish, mas’uliyat va rejalashtirish kompetensiyalarini rivojlantirishdagi roli ko‘rsatib berilgan. Tadqiqot natijalari resurslarni boshqarish ko‘nikmalari ta’lim jarayonida muvaffaqiyatga erishishning muhim omili ekanini asoslaydi.

Kalit so‘zlar: resurslarni boshqarish, psixologik xususiyatlar, pedagogik yondashuv, shaxs rivoji, mas’uliyat, rejalashtirish, o‘zini boshqarish, ta’lim samaradorligi.

PSYCHOLOGICAL-PEDAGOGICAL FEATURES OF FORMING RESOURCE MANAGEMENT SKILLS

Saparova Umida Bakhromovna

(<https://orcid.org/0009-0005-5709-4073>) umidasaparova7@gmail.com

Tashkent University of Applied Sciences, 1 Gavhar Street, Tashkent 100149, Uzbekistan

Abstract. This article discusses the psychological and pedagogical aspects of the formation of resource management skills. Methods for developing the skills of rational use of time, knowledge, energy and material resources in the student are analyzed. The role of the teacher, family and social environment in this process, the role of the individual in developing self-management, responsibility and planning competencies, is also shown. The results of the study substantiate that resource management skills are an important factor in achieving success in the educational process.

Keywords: resource management, psychological characteristics, pedagogical approach, personal development, responsibility, planning, self-management, educational effectiveness.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ НАВЫКОВ УПРАВЛЕНИЯ РЕСУРСАМИ

Сапарова Умида Бахромовна

(<https://orcid.org/0009-0005-5709-4073>) umidasaparova7@gmail.com

Ташкентский университет прикладных наук, ул. Гавхар, 1, Ташкент, 100149, Узбекистан

Аннотация. В данной статье рассматриваются психолого-педагогические аспекты формирования навыков управления ресурсами. Анализируются методы развития у обучающегося навыков рационального использования времени, знаний, энергии и материальных ресурсов. Показана роль учителя, семьи и социальной среды в этом процессе, роль личности в развитии компетенций самоменеджмента, ответственности и планирования. Результаты исследования обосновывают, что навыки управления ресурсами являются важным фактором достижения успеха в образовательном процессе.

Ключевые слова: управление ресурсами, психологические характеристики, педагогический подход, личностное развитие, ответственность, планирование, самоуправление, образовательная эффективность.

Kirish. Bugungi globallashuv davrida insondan nafaqat bilimli, balki o‘z vaqtini, imkoniyatini va resurslarini to‘g‘ri boshqara oladigan shaxs bo‘lish talab etiladi. Resurslarni boshqarish — bu insonning o‘zida mavjud imkoniyatlarni (vaqt, bilim, energiya, moddiy vositalar) oqilona taqsimlash va ulardan samarali foydalanish jarayonidir. Ushbu ko‘nikmalar yoshligidan, xususan, maktab va oliy ta’lim bosqichida shakllantirilishi zarur.

Psixologik-pedagogik tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, resurslarni boshqarish qobiliyati o‘zini anglash, maqsad qo‘yish, irodaviy barqarorlik va mas’uliyat hissi bilan chambarchas bog‘liqdir. Shu sababli bu mavzu hozirgi ta’lim tizimida shaxsni har tomonlama rivojlantirish masalasida alohida o‘rin tutadi.

Asosiy qism

1. Resurslarni boshqarish tushunchasi va mohiyati. Resurslarni boshqarish — bu insonning mavjud imkoniyatlarini samarali yo‘naltirish orqali maqsadga erishish jarayonidir. Bu tushuncha faqat iqtisodiy emas, balki psixologik va pedagogik kategoriya sifatida ham qaraladi. O‘quvchilar uchun bu, eng avvalo, vaqtni to‘g‘ri taqsimlash, darslarni rejalashtirish, o‘z imkoniyatlarini baholay olish, charchoqni nazorat qilish va o‘z faoliyatini tahlil qilishni anglatadi.

Masalan, o‘quvchi dars va dam olish vaqtini to‘g‘ri muvozanatlashni o‘rganar ekan, u o‘zining energiya va diqqat resurslarini ongli boshqaradi. Shu tarzda o‘zini nazorat qilish va o‘z-o‘zini boshqarish malakalari shakllanadi.

2. Resurslarni boshqarishning psixologik asoslari

Psixologik jihatdan bu ko‘nikmalar shaxsning metakognitiv tafakkuri, irodaviy sifatleri va motivatsiyasi bilan chambarchas bog‘liqdir.

O‘quvchilarda resurslarni boshqarish qobiliyatini shakllantirish uchun quyidagi psixologik omillar muhim: Motivatsiya – maqsadga erishish istagi resurslardan oqilona foydalanishni rag‘batlantiradi.

O‘zini anglash – shaxs o‘z kuchini, imkoniyatini va cheklovlarini to‘g‘ri baholaydi.

Iroda va o‘zini boshqarish – vaqtni rejalashtirish, charchoqni yengish, mas’uliyatni his etish orqali rivojlanadi.

Stressni boshqarish – resurslarni to‘g‘ri taqsimlashning psixologik asosini tashkil etadi.

Shuningdek, bolalarda resurslarni boshqarish jarayoni emotsional barqarorlik bilan ham uzviy bog‘liq. O‘z his-tuyg‘ularini nazorat qila olgan bola dars jarayonida diqqatini to‘liq jamlay oladi va samarali natijaga erishadi.

3. Resurslarni boshqarishning pedagogik asoslari

Pedagogik nuqtai nazardan bu jarayon ta’lim-tarbiya faoliyatining integral qismi hisoblanadi. O‘qituvchi o‘quvchilarga nafaqat bilim beradi, balki ularni mustaqil rejalashtirish, tahlil qilish va vaqtni boshqarish malakalariga ham o‘rgatishi lozim.

Pedagog quyidagi yondashuvlardan foydalanganda jarayon samaradorligi oshadi:

Faol o‘qitish metodlari (loyiha, muammoli ta’lim, keys-stadi);

Refleksiya asosida o‘qitish (o‘quvchi o‘z faoliyatini tahlil qiladi);

O‘zini baholash va monitoring tizimi;

Ota-ona va maktab hamkorligi — bu bola faoliyatini nazorat qilishda muhim omil hisoblanadi.

Misol sifatida, Toshkentdagi ayrim ta’lim muassasalarida o‘quvchilarga “vaqt byudjeti” daftarlari joriy etilgan bo‘lib, ular o‘z kunlik ishlarini rejalashtiradi. Bu oddiy mashq resurslarni boshqarish ko‘nikmasini amaliy tarzda rivojlantiradi.

4. Resurslarni boshqarish ko‘nikmalarining shakllanish bosqichlari

Axborot bosqichi – o‘quvchi resurs tushunchasi bilan tanishadi.

Ko‘nikma hosil qilish bosqichi – o‘quvchi o‘z vaqtini, energiyasini va imkoniyatlarini tahlil qilishni o‘rganadi.

Mustahkamlash bosqichi – resurslardan samarali foydalanish kundalik odatga aylanadi.

Integratsiya bosqichi – o‘quvchi bu ko‘nikmalarni hayotining boshqa sohalariga qo‘llay boshlaydi.

Bu bosqichlar orqali o‘quvchi shaxsiy rivojlanishning yangi darajasiga chiqadi, o‘z faoliyatini ongli boshqarishga o‘tadi.

Xulosa

Resurslarni boshqarish ko‘nikmalari — shaxsning muvaffaqiyatli ijtimoiylashuvi, o‘qishda va hayotda erishadigan natijalari uchun asosiy omil hisoblanadi. Bolalar va o‘quvchilar o‘z vaqtini, energiyasini, bilim va moddiy imkoniyatlarini ongli rejalashtirishni, tanqidiy fikrlashni, mas’uliyatni his qilishni o‘rganish orqali mustaqil va raqobatbardosh shaxsga aylanadi.

Pedagogik jarayon esa bu jarayonda faqat bilim berish bilan cheklanmasdan, o‘qituvchi, ota-ona va maktab hamkorligi orqali rejalashtirish, o‘zini boshqarish, nazorat qilish va tahlil qilish ko‘nikmalarini uyg‘un ravishda shakllantirishga xizmat qilishi lozim.

Bugungi kunda mustaqil O‘zbekistonda yoshlarni barkamol avlod sifatida tarbiyalash davlat siyosatining muhim ustuvor yo‘nalishlaridan biri sanaladi. Prezident Mirziyoyev alohida ta’kidlaganidek: «Bizning maqsadimiz – Yangi O‘zbekiston yoshlarini dunyoqarashi keng, kreativ fikrlaydigan, Vatan taqdiri uchun mas’uliyatni o‘z zimmasiga olishga tayyor barkamol shaxslar sifatida voyaga yetkazish».

Shuningdek: «Agar jamiyat hayotining tanasi iqtisodiyot bo‘lsa, uning joni va ruhi ma’naviyatdir. Biz ... ikkita mustahkam ustunga tayanamiz. Birinchisi – bozor tamoyillariga asoslangan kuchli iqtisodiyot. Ikkinchisi – ajdodlarimizning boy merosi va milliy qadriyatlarga asoslangan kuchli ma’naviyat». Bu fikrlar aynan oilada va ta’lim muassasalarida shakllanadigan resurslarni boshqarish ko‘nikmalari bilan chambarchas bog‘liq. Chunki bolalar bir tomondan o‘z ichki resurslarini (vaqt, e’tibor, energiya) boshqarishni o‘rganayotgan bo‘lsa, boshqa tomondan jamiyat, maktab va oila qadriyatlari orqali ma’naviy-madaniy negizni ham qabul qilmoqda.

Shu nuqtadan kelib chiqib, resurslarni boshqarish ko‘nikmalarini shakllantirishda quyidagi xulosalarni ajratish mumkin:

Bunday ko‘nikmalar — faqat individual darajada emas, balki ijtimoiy-madaniy va pedagogik kontekstda ham shakllanadi.

O‘qituvchi, ota-ona va maktabning hamkorligi bu jarayonda hal qiluvchi rolga ega: o‘quvchilarning rejalashtirish, vaqtni taqsimlash, tanqidiy tahlil qilish malakalari maktab va uyda birgalikda qo‘llab-quvvatlanishi lozim.

Maqsad-yo‘nalishli pedagogik strategiyalar (faol metodlar, refleksiya, nazorat) orqali bolaning o‘z resurslarini boshqarishi muntazam rivojlantirilishi mumkin.

Davlat siyosati va ma’naviy qadriyatlar bilan uyg‘unlikda bo‘lgan ta’lim muhitida resurslarni boshqarish ko‘nikmalarining rivojlanishi nafaqat shaxs, balki jamiyat farovonligi uchun ham muhimdir. Qurilgan strategiyalar va davlat rahbari tomonidan qo‘yilgan maqsadlar bu borada istiqbolli platforma yaratadi.

Xulosa qilib aytganda: resurslarni boshqarish ko‘nikmalari zamonaviy ta’limning ajralmas elementi bo‘lib, uning psixologik-pedagogik xususiyatlari — o‘zini anglash, motivatsiya, o‘zini boshqarish, rejalashtirish, tahlil qilish — tamoyillaridan iborat. Agar ta’lim muassasalari va oilalar ushbu jihatlariga e’tibor qaratib, shunday muhitni tashkil etsa, unda productiv, mas’uliyatli va barkamol avlodni shakllantirishga erishish mumkin. O‘z navbatida, bu yurtimizning ma’naviy-iqtisodiy taraqqiyoti yo‘lida ham muhim omil bo‘ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. "O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar Strategiyasi to'g'risida" 2017 yil 7 fevrvldagi PF-4947-sonli farmoni.
2. R.A. Mavlonova, N. H. Raxmonqulova, K.O.Matanazarova, M. K. Shirinov S. Hafizov "Umumiy pedagogika" Fan va texnologiya nashriyoti T.: 2018
3. N.N.Azizxo'jayeva "Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat" "O‘zbekiston yozuvchilar uyishmasi Adabiyot jamg'armasi" nashriyoti
4. J.G'. Yo'ldoshev, M.K.Shirinov, F.I. Ochilov "Pedagogik diagnostika" o'quv metodik qo'llanma T.:2014
5. O'tkir Tolipov, Dilnoz Ro'ziyeva "Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat"

6. M.E. Axmedova, U.A.Bovanova, H.Q.Odilova, Sh.K.Maxmudov Pedagogika mahorat darslik «ZUXRA BARAKA BIZNES» MChJ bosmaxonasida chop etildi. Manzil: Toshkent shahar Chilonzor tumani. Bunyodkor shoh ko‘chasi 27 A-uy,
7. Baxromovna, S. U. (2025). BOSHLANG ‘ICH SINFI O‘QUVCHILARIDA RESURSLARNI TO‘G‘RI BOSHQARISH KO‘NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH. *FARS International Journal of Education, Social Science & Humanities.*, 13(9), 128-135.
8. Baxromovna, S. U. (2025). BOSHLANG ‘ICH SINFI O‘QUVCHILARIDA RESURSLARNI TO‘G‘RI BOSHQARISH KO‘NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH. *FARS International Journal of Education, Social Science & Humanities.*, 13(9), 128-135.
9. Bakhromovna, S. U. (2025). MODERN MECHANISMS FOR DEVELOPING PRIMARY SCHOOL STUDENTS’RESOURCE MANAGEMENT SKILLS WITHIN THE EDUCATIONAL CLUSTER. *SHOKH LIBRARY*, 503-505.
10. Saparova, U., & Ibragimova, N. (2024). Boshlang ‘ich ta’lim o ‘quvchilarining iqtidorini yuzaga chiqarishda ta’lim muassasasining o‘rni. *Modern Science and Research*, 3(1), 1-3.
11. Baxromovna, S. U. (2024). TARBIYA FANI ASOSIDA BO ‘LAJAK BOSHLANG ‘ICH SINFI O ‘QITUVCHILARIDA IQTISODIY TARBIYA KO ‘NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI. *Eurasian Journal of Academic Research*, 4(7S), 629-630.
12. Saparova, U. B. (2023). IN ENSURING ECONOMIC GROWTH, FAMILY BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP SHAPE CONCEPTS IN THE MINDS OF READERS. *Confrencea*, 6(6), 342-347.
13. Saparova, U. B. (2022). BOSHLANG ‘ICH SINFI O ‘QUVCHILARINING IJODIY QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIIY PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(9), 239-244.
14. Saparova, U. B. Specific Aspects of Forming Economic Educational Skills of Students of Primary Education Institutions of Higher Education. – *European Science Methodical Journal*, 2024, Vol. 2, Issue 12, pp. 82–90. ISSN (E): 2938-3641.
15. Saparova, U. B. Pedagogical Principles of Forming Economic Education Skills in Primary Class Students with Family Partnership. – *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 2023, Vol. 2, Issue 9.
16. Saparova, U. B. Theoretical Principles of Forming the Skills of Economic Education in Students. – *Procedia of Theoretical and Applied Sciences*, 2023, Vol. 11, September. ISSN: 2795-5621.
17. Saparova, U. B. Specific Features of Forming Economic Education Skills in Primary School Students through Family Partnership. – *Public Education*, 2023, No. 6 (November–December), pp. 63–67.
18. Saparova, U. B. The Role of Eastern Thinkers’ Historical Heritage in Forming Economic Education Skills of Future Primary School Teachers within the Framework of the Science of Education. – *Teacher and Lifelong Education*, 2024, No. 5/2, pp. 484–492.
19. Saparova, U. B. Methods of Forming Economic Education Skills in Students. – *Continuing Education*, 2025, No. 1, pp. 101–107
20. BOSHLANG ‘ICH SINFI O ‘QUVCHILARINING STEAM TA’LIMI ORQALI O‘Z-O ‘ZINI RIVOJLANTIRISH USULLARI. AQY Azadovna, XY Mamatqulovna - *Eurasian Journal of Academic Research*, 2024

BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINFI O‘QITUVCHILARIDA BADIY ASARNI TAHLIL QILISHDA TANQIDIY FIKRLARNI SHAKLLANTIRISH USULLARI

Abdiyeva Qo‘ysintosh Azadovna

*Toshkent Amaliy fanlar universiteti, Boshlang‘ich ta’lim nazariyasi
va medikasi kafedrasida katta o‘qituvchisi.*

Tel: 90-000-40-84

E-mail: tesanov@mail.ru

Annotatsiya. Bo‘lajak boshlang‘ich sinfi o‘qituvchilarining Eng avvalo, ta’limda biror bir o‘zgarishlarni amalga oshirish uchun avval o‘qituvchining kasbiy ongini tubdan o‘zgartirish kerak. Buning uchun har bir talabaning individual shug‘ullanishi, Uztolar bilan hamkorlikda faol ishlashi va kreativlik tamoyillarining hayotdagi ifodasini o‘rganib borish taqozo etiladi.